

14. Khymynets' A. A. Problemy stanovlennya ta istoriya ukrayin-s'koho teatru v retseptsiyi Yuriya Boyko-Blokhyna // A. A. Khymynets' [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:nXdR3Mus8PgJ:www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/kultura44/34.pdf+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>

15. Shytyuk M. M. Boyko-Blokhyn Yuriy Havrylovych / Mykola Mykolayovych Shytyuk, Yevhen Hryhorovych Horburov, Kyrylo Yevhenovych Horburov // Slava i hordist' Mykolayivshchyny. 75-richchyu utvorennya Mykolayivs'koyi oblasti prysvyachuyet'sya. – Mykolayiv: Vydavets' P. M. Shamray, 2012. – S.46–48.

Karpyuk Ya., *Competitor of the Department of history, Petro Mohyla Black Sea State University (Ukraine, Nikolaev), yana14karpiuk@gmail.com*

The historiography of the study of life Yuri Boiko-Blokhyn

The article, the results of the study of narrative sources, memoirs memoirs, epistolary heritage of various scientific articles, monographs, essays, reviews, references in bibliographies dedicated to the figure of Yuri Boiko-Blokhyn, those singled out and analyzed intelligence, the authors have examined the personality of the scientist or touched various aspects of his life.

Analyzed scientific and socio-political activities in the historiographical professor intelligence, found that early biographical exploration and personolohichni dedicated Yuriy Boyko figures were the most-Blokhyn scarcely explored and require further studies.

Keywords: Yuriy Boiko-Blokhyn, personolohichni and biographical exploration narrative sources, memoirs, memories.

Karpiuk Ya., *соискатель кафедры истории, Черноморский государственный университет им. Петра Могила (Украина, Николаев), yana14karpiuk@gmail.com*

Историкография исследования жизнедеятельности Юрия Бойко-Блохина

По результатам изучения нарративных источников, мемуарных воспоминаний, эпистолярного наследия, различных научных статей, монографий, очерков, рецензий, справок в библиографических указателях, посвященных фигуре Бойко-Блохина, выделены и проанализированы те разведки, авторы которых рассматривали личность ученого или касались различных аспектов его жизнедеятельности.

Проанализирована научная и общественно-политическая деятельность профессора в историкографических исследованиях, установлено, что ранние биографические и персоналогические исследования, посвященные Бойко-Блохину оказались наиболее малоисследованными.

Ключевые слова: Юрий Бойко-Блохин, персоналогические и биографические разведки, нарративные источники, мемуары, воспоминания.

* * *

УДК 929(477)«19»

Сорокіна О. С.,
аспірантка кафедри всесвітньої історії
та міжнародних відносин, ДЗ «Луганського
національного університету імені Тараса Шевченка»
(Україна, Старобільськ), olgasorokina.83@mail.ru

МАТЕРІАЛИ ІНСТИТУТУ ЛІТЕРАТУРИ ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА ПРО ІСТОРИЧНУ ПОСТАТЬ ЮРІЯ ЛАВРІНЕНКА В ЖИТТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Відображено періоджерельні матеріали про відомого діаспорного діяча Юрія Лавріненка. Досліджено масив емігрантських документів Відділу рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Проаналізовано комплекс документів (творчі нотатки, матеріали радіовиступів, виступи газетних статей, листування), що висвітлюють наукову діяльність Юрія Лавріненка в контексті другої половини ХХ століття. Поєдано листовну комунікацію Юрія Лавріненка лише із деякими з його кореспондентів в Україні та США, яка також інформує про емігрантську діяльність визначних українських особистостей другої половини ХХ століття.

Ключові слова: українська еміграція, історичні джерела, архівні документи, діяльність, Юрій Лавріненко.

Серед численних нагальних питань історії української еміграції, що потребують на сьогодні ґрунтовного дослідження, необхідним є вивчення джерел діяльності діаспорних науковців другої половини ХХ століття.

Талановита творча особистість громадського діяча Юрія Лавріненка (псевдоніми – Ю. Ясен, Ю. Гайдар, Ю. Дивнич) – неординарна постать в житті української еміграції другої половини ХХ століття. Він відомий як культуролог, літературознавець української еміграції, дійсний член Української Вільної Академії Наук у Нью-Йорку. Марта Тарнавська під час проведення Колумбійського симпозиуму про Юрія Лавріненка наголосила, що Юрій Лавріненко – знакова постать української діаспори. «Він – поряд із такими лідерами українського інтелектуального життя, як Іван Кошелівець, Юрій Шевельов і Григорій Костюк – довгими десятиліттями надавав тон українській еміграційній культурі» (США, Філадельфія, 25 жовтня 2007) [19, с. 196].

Юрію Лавріненку, одному з небагатьох українців у ХХ столітті, вдалося бути «інтелектуальним зв'язком» між Україною і США. Водночас він є великим історичним діячем, оскільки краще за інших розумів правду еміграційного життя й постійно демонстрував своє позитивне відношення до материкової України, а саме: готовність до співпраці, до збереження національно-культурних цінностей, свободи і людської гідності. Його багатогранна творчість приваблює вчених актуальністю, поставлених в ній проблем, що й спричинило останнім часом помітне суттєве зростання інтересу до вивчення наукового та творчого доробку видатного українця діаспори.

Праці Юрія Лавріненка зацікавили багатьох українських та зарубіжних літературознавців, істориків, культурологів, видавців, мемуаристів: Богумілу Бердиховську, Олександра Брайка, Ларису Брюховещьку, Олену Галету, Єжи Гедройця, Дмитра Єсипенка, Миколу Жулинського, Тетяну Конончук, Івана Кошелівця, Бориса Крупницького, Юрія Луцького, Світлану Луцій, Петра Одарченка, Віру Просалову, Тетяну Шестопалову та інших [1; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 11; 15; 16; 17; 21; 22; 23].

Першу групу робіт складають концептуальні праці, які обґрунтовують необхідність історичних досліджень першоджерельних матеріалів доробку Юрія Лавріненка [5; 6; 17]. Висловлюється думка сучасників, що спогади – це окрема мікроісторія, а архівні матеріали Лавріненка – це не лише персональний архів, а історія цілого покоління. Виділяється концепт еміграції як один з основних у соціокультурній діяльності Лавріненка [22, с. 274].

Значна увага приділяється проблемі вивчення архіву Юрія Лавріненка, що зберігається в Колумбійському університеті. Тетяна Шестопалова одна із перших звернула увагу на кореспонденцію останніх місяців 1947 та першу частину листів 1948 року, які зберігаються в Музеї-Архіві УВАН у Нью-Йорку. Дослідниця акцентує значущість архівних матеріалів, на основі яких відслідковує подальшу історію розвитку ключових культурних подій в процесі творення української ідентичності у діаспорі. Їй належить кілька праць про діяльність діаспорного літератора, що стали основою для подальшого видання нових публікацій про життя і творчість Юрія Лавріненка. Дуже важливим є вивчення кореспонденції Юрія Лавріненка фахівцями різних галузей науки, в тому числі й істориками, що дозволяє уточнити деякі погляди як Юрія Лавріненка, так і інших особистостей зазначеної доби на історичні процеси в Україні: політику радянської влади та надзвичайні обставини трагедії ХХ століття, яка призвела до загибелі цвіту української нації; повніше й об'єктивніше розкрити

сторінки участі видатних постатей української діаспори в питаннях створення найбільш об'єднаної нації в світі [22]. Саме тому вони можуть бути корисними майбутнім дослідникам не лише в галузі літературознавства.

Зазначимо, що спогади дочки Юрія Лавріненка Лариси стали джерельною основою для дослідження повсякденного життя українців діаспори в науковій розвідці Т. Шестопалової. Нечисленну групу джерел, склали емігрантські документи, опубліковані Тетяною Шестопаловою – це листування Юрія Лавріненка з Юрієм Шерехом у 1945–1949 роках (підготовка текстів і коментарі). Певний елемент аналізу ролі листів у вивченні історії МУРу та питання виїзду мешканців ДіПі–таборів до країн Європи й Америки знаходимо в коментарі Тетяни Шестопалової та Олександра Брайка [14].

Важливу роль відіграють опубліковані джерела – наукова монографія Тетяни Шестопалової «На шляхах синтезу думки (Теоретичні засновки спадщини Юрія Лавріненка)» (Луганськ, 2010), статті вітчизняних та зарубіжних науковців: Лариси Брюховецької «З листування Йосипа Гірняка та Юрія Лавріненка» (К., 2010), Тетяни Конончук «Шевченкіана в радіопубліцистиці Юрія Лавріненка» (К., 2007), Марти Тарнавської «Колумбійський симпозіум про Юрія Лавріненка» (К., 2008), Юрія Тарнавського «Юрій Лавріненко» (К., 1988) та ін.

На особливості листування двох особистостей діаспори, актора Йосипа Гірняка і Юрія Лавріненка, акцентується увага Л. Брюховецької. Через призму листів та спогадів друзів Юрія Лавріненка дослідниця розкриває сутність його поглядів і ситуації, що спричинили від'їзд за кордон, основні причини, що їх викликали. Зокрема вона пише: «У Бахметьєвському архіві при Колумбійському університеті (Нью-Йорк) зберігається фонд літературознавця, автора антології «Розстріляне відродження» Юрія Лавріненка (box 2, folder 14). Там є і його листи до актора Йосипа Гірняка. Провідного актора «Березоля» Лавріненко знав ще з другої половини 1920-х років з Харкова. Адже молодий тоді випускник Харківського університету Ю. Лавріненко працював в одному зі столичних видань, відвідував вистави «Березоля» і навіть намагався друкувати прихильні до «Березоля» рецензії. Про це, зокрема, пише у своїх спогадах Юрій Шевельов. Потім, як і Гірняк, він мав довготривале «вдрядження» в табори ГУЛАГу. І Лавріненко, і Гірняк покинули Україну під час війни і мешкали спершу в таборах для переміщених осіб у Німеччині, а тоді в Нью-Йорку» [1].

Теоретичний дискурс еміграційної літератури ХХ століття широко презентували дослідження О. Галети, М. Жулинського, Т. Конончук, С. Луцій та ін. [3; 6; 7; 15].

Дослідниця творчості Юрія Лавріненка, Тетяна Конончук зазначає, що він виношував нову ідею: нести інформацію в світ про українську культуру й історію усним словом, тому нині ці матеріали також видано в Україні як історичну пам'ятку (К., 2005).

Вагомий внесок у висвітлення питання української еміграції зробила Олена Галета, яка, вивчаючи еміграцію Лавріненка, робить акцент на його книгу спогад «Зруб і парости» [3, с. 62–63]. У своїй статті «Апологія стилю: «Розстріляне Відродження» Юрія Лавріненка», яка присвячена розглядові упорядницької стратегії Юрія Лавріненка, науковець підкреслює, що своєю антологією

він зумів запропонувати цілісне бачення епохи, створити місце для самовпізнання спільноти. Потреба спільної візії самих себе і способів свого існування, що постала перед вигнанцями–емігрантами після Другої світової війни, спонукала найперше до пошуку спільної ідеї для новостворюваної спільноти. Позбавлені – у буквальному розумінні – ґрунту під ногами, вони змушені були озиратися назад, шукати спільний успішний досвід, який дав би змогу висувати «життєствердну ідею» із пережитої катастрофи [3, с. 69].

Світлана Луцій, вивчаючи архівні матеріали Юрія Лавріненка, вперше звертає увагу на культуру людських взаємин (на прикладі стосунків Лавріненка з І. Багряним) та до заслуг Юрія Лавріненка відносить також вміння підтримати кожного українця у важкий час. Дослідниця пише: «Так, з 1948 до 6 лютого 1949 р. літературознавець виконував обов'язки головного редактора «Українських вістей», коли в І. Багряного прогресував набутий у радянських тюремних застінках туберкульоз легенів. Певний час Ю. Лавріненко перебував у лавах УРДП – дітищі Івана Павловича. У 1950–1960 рр., коли особливо посилювалося цькування родини Багрянних, він виступив на захист свого співвітчизника. У фонді Ю. Лавріненка зберігається цікавий документ – чорновий автограф під назвою «Лист до редакції». Справа вгорі Лавріненко зробив запис про те, що написаний він був 15 листопада 1953 р. Цей лист чудово передає ту гнітючу ідеологічну атмосферу, яка нагніталася навколо постаті Івана Багряного – письменника й громадського діяча: «Шановний пане редактор! Не так давно я одержав поштою друкований на циклостиллі листу «Укр[аїнський] ком[ітет] зах[исту] УНР і гром[адського] пор[ятунку] в Англії» з датою «Лондон, в серпні 53 [року]». В цьому листі скваліфіковано Івана Багряного як прихованого комуніста, який живе під псевдонімом, ховаючи власне прізвище. Поза тим Багряному закидається коляборація під час війни і з німцями, і з більшовиками. На доказ нічого нічого не наводиться, крім списку осіб, що різного часу вийшли з УРДП, а серед них і моє ім'я. Я дійсно вийшов з УРДП ще 1949 року, але через причини, які нічого спільного не мають із підвищими обвинуваченнями Багряного. Я не знав особисто Багряного в УРСР, але знав його твори, які були підписані ім'ям Іван Багрянний і, які були гостро критиковані з наказу влади, як твори Івана Багряного. Під цим само ім'ям Багрянний з'явився і на еміграції, і я не розумію, чому і від чого воно могло б бути маскою. В згаданому анонімному листі є і частина слухних критичних зауважень на адресу УРДП, але вони знецінені найбрутальнішими анонімними інсинуаціями. На жаль, такі інсинуації робила і преса УРДП, в тому числі і на мою особу. Робила і робить преса також інших партій. Мені здається, що на еміграції успішно діє агентура НКВД, спіраючись на непростою низький моральний і культурний рівень провідних працівників наших партій. Пора б уже взятися за розум і припинити цей процес гниття і взаєморозкладу» [15, с. 26–27].

Водночас приділено недостатньо уваги комплексному дослідженню різноманітних історичних джерел з емігрантського життя Юрія Лавріненка.

Мета даної статті – на основі широкого кола першоджерельних матеріалів дослідити основні причини емігрантського руху в контексті другої половини ХХ століття та внесок діаспорного вченого в розвиток

української історії та культури, консолідацію української спільноти за кордоном.

Першоджерельні матеріали про діяльність Юрія Лавріненка містить архівний фонд Торонтського університету, архів ім. Бахметьєва в Колумбійському університеті в Нью-Йорку, а також Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (далі – ІЛ). Велика добірка ксерокопій архівних документів (США) – у домашній бібліотеці професора Тетяни Шестопаолової, яка не один рік свого життя присвятила вивченню літературної спадщини автора «Розстріляного Відродження».

Документи Юрія Лавріненка, які зберігаються у ІЛ, представлені творчими нотатками, статтями, вірзками газетних статей, бібліографічними записами, листами приватного змісту, окремими листами дипломатів і науковців тощо. Основний масив фонду №215 ІЛ складають фотокопії довідок, копії та ксерокопії праць, оригінали кореспонденцій Юрія Лавріненка [Ф. 215. – Од. зб. 39. – 6 арк.; Ф. 215. – Од. зб. 54. – 1 арк.]. Особистий фонд Юрія Лавріненка, що зберігається в ІЛ, афішує листування Юрія Лавріненка з представниками емігрантської інтелігенції – відомим громадським і політичним діячем на еміграції Миколою Степаненко, Григорієм Мазурикою, Володимиром Кубійовичем, Володимиром Ласовським, Володимиром Лисим та іншими. Окрема сторінка листування – з родичами. Родинне листування (листи Юрія Лавріненка до дружини Марії, сина Миколи та доньки Лесі; Новий Ульм, 5.02. – 18.07.1948; Регенсбург, 1.03. – 19.03.1949) переважно пронизане теплими і ніжними словами [Ф. 215. – Од. зб. 64. – 7 арк.].

Основну групу листів складають такі їх різновиди: *лист-запрошення* від Григорія Мазурика виголосити промову на святі самостійності й соборності, влаштоване Відділом Комітету Українців Канади (Торонто, 4.01.1952) [Ф. 215. – Од. зб. 204. – 1 арк.], *лист-запрошення* від А. Гудзовського виступити на святі соборності України, організованого філією УКК в Фінляндії (США, 13.11.1952) [Ф. 215. – Од. зб. 115. – 2 арк.], *лист-запрошення* від Миколи Степаненка та Івана Дубинця на з'їзд колишніх репресованих українців, що відбудеться в США (Нью-Йорк, 17.08.1950) [Ф. 215. – Од. зб. 306. – 3 арк.], два *листи-запрошення* від В. Гришка та І. Дубинця на збори політв'язнів радянських таборів та на установчу нараду Секції політв'язнів (Нью-Йорк, 23.06.1952; 8.08.1952) [Ф. 215. – Од. зб. 114. – 2 арк.], *лист-запрошення* від С. Вербоватого та Ігоря Лисого на засідання верховної Педагогічної Ради (Нью-Йорк, 6.04.1952) [Ф. 215. – Од. зб. 86. – 1 арк.]; два *листи-прохання* від Олексі Горбача написати для «Альманаху ЦЕСУС-у» статтю про українське студентство, або знайти автора, який би написав про навчальні заклади на еміграції (Мюнхен, 20.12.1948 – 18.01.1949) [Ф. 215. – Од. зб. 110. – 3 арк.], *лист-прохання* від Володимира Лисого підготувати статті для брошури на тему: «Характер української еміграції» (landek, 25.06.1947) [Ф. 215. – Од. зб. 189. – 1 арк.], *лист-прохання* від Володимира Кубійовича та Миколи Глобенка написати огляд до книги «Україна під Советами» (Мюнхен, 4.04.1949) [Ф. 215. – Од. зб. 182. – 1 арк.]; *лист-повідомлення* від Володимира Ласовського про заснування в Парижі «Товариства прихильників української культури» та його діяльність; про вирішення справи щодо поїздки Ю. Лавріненка до Парижу [Ф. 215. – Од. зб. 186. – 3 арк.];

лист-пропозиція від А. Кішки працювати з Бюро Опінії та Акції (БОА), написати статтю, присвячену темі боротьби на сході Європи та ін. (Bruselles, 18.07.1950) [Ф. 215. – Од. зб. 156. – 1 арк.], *лист-пропозиція* від Якова Ємця брати участь у діяльності Спільки Визволення України та увійти до складу СВУ (Cleveland, 15.12.1952) [Ф. 215. – Од. зб. 140. – 1 арк.].

Аналіз кореспонденції Юрія Лавріненка дозволяє стверджувати про причетність вченого до випуску українських газет в Америці, співпрацю із журналом «Проблеми», працю в НТШ у Мюнхені, участь у роботі ДОБРУСУ в Нью-Йорку тощо (Мюнхен, Детройт, 28.08. – 29.12.1947; 6.08.1950; 30.10.1951) [Ф. 215. – Од. зб. 214. – 4 арк.; Ф. 215. – Од. зб. 109. – 4 арк.; Ф. 215. – Од. зб. 55. – 8 арк.].

Підбірка матеріалів, зібраних у фонді №215 (монографічні рукописи, записки, статті, розвідки, дослідження, нариси тощо), свідчить, що Юрій Лавріненко дуже вболівав за долю українського народу, був надзвичайно зацікавленим у правдивому відтворенні сторінок історії України, активним учасником історико-культурних заходів другої половини ХХ століття [2].

В анотаціях фонду Юрія Лавріненка (ІЛ) відображена його зацікавленість історією материкової України. Більшість його радіовиступів присвячені саме історичній тематиці, наприклад: «Нова політична історія України» 13 (1964–1966), «Письменики розстріляного відродження» 1 (1963), «Розмови з нової політичної історії» 82 (1964), «Розстріляне відродження» 4 (1959–1960). Тексти таких радіовиступів: «Василь Каразін – будівничий нової України» (1965), «Про безсмертне в історичній спадщині Запорізької Січі» (б. д.), «Українсько-козацька культура кубанських козаків» (1965), «Черговий репортаж з Нью-Йорка» (1964), «Шевченків заповіт свободи» (1960) та ін., допоможуть відслідкувати історію розвитку ключових суспільно-культурних подій в процесі творення української ідентичності у діаспорі, простежити шлях боротьби за самобутність власної культури, мови та мистецтва [18, с. 529].

Ми погоджуємося з думкою Тетяни Конончук, що створення двох радіопроектів – «Історичний світ» та «Літературний світ», дозволяють говорити про те, що українознавча тематика в радіопубліцистиці Юрія Лавріненка-Гайдара, як і весь спектр питань, які порушував автор у радіопрограмах, засвідчує його прагнення зорієнтувати насамперед українського слухача на адекватне сприйняття українських явищ культури, на розуміння місця й ролі українського чинника в світовому контексті, демонструє нерозривний духовний зв'язок української еміграції з материковою Україною [7; 8].

Велику цінність представляють мемуари про Норильськ («Чорна пурга»), в яких проступається не лише постать самого Юрія Лавріненка, але й багатьох українських інтелектуалів, їхні ключові ідеї.

Переконують в антигуманній суті радянського режиму і матеріали історичного нарису Юрія Лавріненка «Рух Вільної Спільки» (До 100-ліття його відсічі на заборону українству, 1876–1976), що і сьогодні слугують ґрунтовному вивченню історичних подій в Україні за часів запровадження репресій проти української інтелігенції, основних причин виїзду української еліти за кордон, різноманітних протестів проти поствлатів радянської системи тощо. Автор наголошував на тому,

що «історію «гуртків політиків» у їх цілості ще не досліджено, як окрему тему. На початок мені вдалося зібрати факти про 15 «гуртків політиків». Не писана історія їх багата деталями. В загальному вони займалися вищою політичною самоосвітою, нелегально доставляли із-закордону українську і світову політичну літературу, поширювали її також і серед населення України, творили свої підпільні книгозбірні, «Українську касу» для допомоги політв'язням, провадили пропаганду також серед селянства, влаштовували свої внутрішні дискусійні зібрання, виробляли проекти політичної програми руху, збирали гроші на утримання свого еміграційного політичного центру в Женеві, подекуди пробували влаштовувати свої підпільні друкарні, постійно мали клопоти з поліційними репресіями...» [13, с. 17–18].

Юрій Лавріненко досить глибоко вивчав доробок українських істориків, тому інша гілка його наукової діяльності – історіографія політичних партій.

Завдяки його ґрунтовним наробіткам (праця «Соціалізм і українська революція. (З матеріалів 3–го з'їзду УРДП) (1949)» [Ф. 215. – Од. зб. 34. – арк. 36], рецензія «Динаміка національних складників ССРСР і національна політика Кремля» (Нью-Йорк, 10.04.1951) [Ф. 215. – Од. зб. 1. – арк. 2], статті «Зауваження до брошури Word Delima «Американського комітету для визволення від більшовизму» (3.03.1953) [Ф. 215. – Од. зб. 3. – арк. 1], «Збройний спротив України большевицькій окупації між двома світовими війнами» [Ф. 215. – Од. зб. 4. – арк. 2], «Сталін на тлі Леніна» (березень 1953) [Ф. 215. – Од. зб. 12. – арк. 6] формувалися нові пошуки правди історії тощо. Його есеї – наукові й історичні, як зауважив Петро Одарченко, – відзначаються багатим і цікавим змістом, глибокою ерудицією ... [16, с. 27].

Таким чином, як історик діаспори, Юрій Лавріненко зробив вагомий внесок у розвиток історичної наукової думки. Його наукова спадщина є вагомою складовою української науки та культури.

До комплексу першоджерельних матеріалів увійшли листи, спогади, мемуари, з яких можна почерпнути відомості для ліпшого розуміння Юрія Лавріненка як людини. Водночас вони є унікальним матеріалом, який сприяє виявленню його досвіду в багатьох справах, уможливує здійснення ґрунтовних досліджень творчого життя вченого в контексті української науки, вивчення історії діяльності українських емігрантів ХХ ст. на широкому суспільному й культурному тлі. Оpubлікована переписка, спогади, як джерело історичних знань, допомагають в дослідженні історичних мікропроцесів другої половини ХХ століття, діяльності багатьох українців на американському континенті: наприклад, їхню співпрацю з Відділом Комітету Українців Канади та існуючими українознавчими науковими установами в США тощо.

Аналіз різноманітних джерел дозволяє зробити декілька узагальнень:

1. Тема життя української діаспори залишається актуальною в українській історичній літературі.

2. Концептуальні праці обґрунтовують необхідність історичних досліджень першоджерельних матеріалів доробку Юрія Лавріненка.

3. Джерела особового походження, видані Іваном Кошелівцем, Юрієм Тарнавським (США), а також мемуарна література й велике коло вторинних джерел

(монографії, дисертації, статті, що приділяють окрему увагу фактам, документам, свідченням преси тощо) дають підстави стверджувати про вагомий внесок Юрія Лавріненка в справу культурно-освітньої діяльності всієї української повоєнної еміграції ХХ ст., а також в історію української громади в США та багаторічну невтомну працю українця американського континенту щодо об'єднання всього українства у вільному світі.

4. Архівні матеріали та опубліковані джерела дозволяють не тільки комплексно дослідити нові перспективи бачення української еміграції та її наслідків, які, безперечно, є саме такими, що відбивають характер дійсності та свідомості і України, і США, а й сприяють новому висвітленню найбільш важливих суспільних явищ минулого, які просто неможливо оминати, досліджуючи інтелектуальну, політичну і культурну історію українського народу.

5. Поза всяким сумнівом, феномен Юрія Лавріненка як непересічної особистості другої половини ХХ ст., який упродовж свого життя активно підтримував тісні професійні, творчі та дружні стосунки з багатьма відомими людьми як в Україні, так і поза її межами, буде й надалі викликати до себе значний інтерес науковців.

На сьогоднішній день постала потреба створити досить повне видання першоджерел, де були б зібрані всі доступні нині документи та спогади про Юрія Лавріненка як феномена української еміграції та діаспори другої половини ХХ століття, одного із представників цілісності української культури – материкової та еміграційної.

Список використаних джерел

1. Брюховецька Л. З листування Йосипа Гіриняка та Юрія Лавріненка / Лариса Брюховецька // Кіно-Театр. – 2010–04–11.
2. Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Фонд №215.
3. Галета О. Апологія стилю: «Розстріляне Відродження» Юрія Лавріненка / О. Галета // Наукові записки. Серія «Історичні науки». – К., 2013. – Вип. 21. – С. 61–69.
4. Галета О. «Розстріляне Відродження»: від історії метафори до метафори історії / Олена Галета // Слово і час: науково-теоретичний журнал. – К., 2012. – С. 58–65.
5. Єжи Гедройць та українська еміграція: Листування 1952–1982 років / [Упор., передне слово і коментарі Богуміли Бердиховської]. – К.: Критика, 2008. – 752 с.
6. Жулинський М. Юрій Лавріненко: творення сили національного відродження // Слово і час. – 2005. – №12. – С. 3–8.
7. Конончук Т. Тарас Шевченко в радіопубліцистиці Юрія Лавріненка / Тетяна Конончук // Шевченковзнавчі студії: Зб. наук. праць. – К.: ВПЦ ун-т, 2007. – Вип. 9. – С. 78–85.
8. Конончук Т. Україна і право у творчій долі Юрія Лавріненка / Т. І. Конончук // Вісник Академії адвокатури України. – 06/2005. – Вип. 3. – С. 98–102.
9. Кошелівець І. Література «розстріляного відродження» / Іван Кошелівець // Українська літературна газета. – Мюнхен. – жовтень 1959. – Ч. 10 (52). – С. 1–2.
10. Кошелівець І. У дорозі дружби і співробітництва: [спогади про Ю. Лавріненка] / Іван Кошелівець // Сучасність. – 1988. – №9 (329). – С. 29–34.
11. Крупницький Б. Українська історична наука під Советами (1920–1950 рр.). – Мюнхен, 1957.
12. Лавріненко Ю. Чорна пурга та інші спомини / Юрій Лавріненко. – Мюнхен: Сучасність, 1985. – 186 с.
13. Лавріненко Ю. Рух Вільної Спілки // Український історик. – Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен, 1976. – Вип. 1–4 (49–52). – С. 14–48.
14. Листування Юрія Лавріненка з Юрієм Шерехом у 1945–1949 роках [Текст] / вступне слово й коментарі Тетяни Шестопалової // Слово і час: наук.–теорет. журн. – 2012. – №9. – С. 76–88.
15. Луцій С. «Романи Івана Багряного «Тигролови» та «Сад Гетсиманський»: за архівними матеріалами Юрія / Світлана Луцій // Слово і час. – 2006. – №10. – С. 21–31.
16. Одарченко П. Пам'яті Юрія Лавріненка / Петро Одарченко // Сучасність. – 1988. – №9 (329). – С. 21–28.

17. Поліщук В. Літописець «Розстріляного відродження» / В. Поліщук // Розбудова держави. – 1996. – №7. – С.52–54.
18. Спадщина: Літературне джерелознавство. Текстологія / Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – К.: ВД «Стилос», 2010. – Т.5. – С.576 с.
19. Тарнавська М. Колумбійський симпозіум про Юрія Лаврінченка / Марта Тарнавська // Всесвіт: журнал іноземної літератури. Незалежний літературно-містечкий та громадсько-політичний місячник / ТОВ Видавничий дім «Всесвіт» та Нац. Спілка письменників України. – К., 2008. – №5/6. – С.196–197.
20. Тарнавський Ю. Юрій Лаврінченко / Юрій Тарнавський // Сучасність. – 1988. – №9 (329). – С.35–39.
21. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. – С.516 с.
22. Шестопалова Т. П. На шляхах синтезу думки (теоретичні засновки спадщини Юрія Лаврінченка): монографія / Т. П. Шестопалова. – Луганськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – С.320 с.
23. Шестопалова Т. Фулбрайтівська стипендія для вивчення архіву Юрія Лаврінченка // Українська Вільна Академія наук у США. Новини з Академії. – 2006. – Ч.30. – С.7–8.

References

1. Brjuhovec'ka L. Z lystuvannja Josypa Girmjaka ta Jurija Lavrinenka / Larysa Brjuhovec'ka // Kino–Teatr. – 2010–04–11.
2. Viddil rukopysnyh fondiv i tekstologii' Instytutu literatury im. T. G. Shevchenka NAN Ukraini'ny. Fond №215.
3. Galeta O. Apologija stylju: «Rozstriljane Vidrodzhennja» Jurija Lavrinenka / O. Galeta // Naukovi zapysky. Serija «Istorychni nauky». – K., 2013. – Vyp.21. – S.61–69.
4. Galeta O. «Rozstriljane Vidrodzhennja»: vid istorii' metafory do metafory istorii' / Olena Galeta // Slovo i chas: naukovo-teoretychnyj zhurnal. – K., 2012. – S.58–65.
5. Jezhy G'edrojc' ta ukrai'ns'ka emig'racija: Lystuvannja 1952–1982 rokiv / [Upor., perednje slovo i komentari Bog'umily Berdyhova's'koi']. – K.: Krytyka, 2008. – 752 s.
6. Zhulyns'kyj M. Jurij Lavrinenko: tvorennya syly nacional'nogo vidrodzhennja // Slovo i chas. – 2005. – №12. – S.3–8.
7. Kononchuk T. Taras Shevchenko v radiopublicystyci Jurija Lavrinenka / Tetjana Kononchuk // Shevchenkoznavchi studii': Zb. nauk. prac'. – K.: VPC un-t, 2007. – Vyp.9. – S.78–85.
8. Kononchuk T. Ukrai'na i pravo u tvorchij doli Juryja Lavrinenka / T. I. Kononchuk // Visnyk Akademii' advokatury Ukraini'ny. – 06/2005. – Vyp.3. – S.98–102.
9. Koshelivec' I. Literatura «rozstriljanogo vidrodzhennja» / Ivan Koshelivec' // Ukrai'ns'ka literaturna gazeta. – Mjunhen. – zhovten' 1959. – Ch.10 (52). – S.1–2.
10. Koshelivec' I. U dorozhi družby i spivrobotnytva: [spogady pro Ju. Lavrinenka] / Ivan Koshelivec' // Suchasnist'. – 1988. – №9 (329). – S.29–34.
11. Krupnyč'kyj B. Ukrai'ns'ka istorychna nauka pid Sovjetamy (1920–1950 rr.). – Mjunhen, 1957.
12. Lavrinenko Ju. Chorna purga ta inshi spomyny / Jurij Lavrinenko. – Mjunhen: Suchasnist', 1985. – 186 s.
13. Lavrinenko Ju. Ruh Vil'noi' Spilky // Ukrai'ns'kyj istoryk. – N'ju-Jork; Toronto; Mjunhen, 1976. – Vyp.1–4 (49–52). – S.14–48.
14. Lystuvannja Jurija Lavrinenka z Jurijem Sherehom u 1945–1949 rokah [Tekst] / vstupne slovo j komentari Tetjana Shestopalovoї // Slovo i chas: nauk.-teoret. zhurn. – 2012. – №9. – S.76–88.
15. Lushhij S. «Romany Ivana Bagrjanogo «Tygrolovy» ta «Sad Getsymans'kyj»: za arhivnymy materialamy Jurija / Svitlana Lushhij // Slovo i chas. – 2006. – №10. – S.21–31.
16. Odarchenko P. Pam'jati Jurija Lavrinenka / Petro Odarchenko // Suchasnist'. – 1988. – №9 (329). – S.21–28.
17. Polishhuk V. Litopysec' «Rozstriljanogo vidrodzhennja» / V. Polishhuk // Rozbudova derzhavy. – 1996. – №7. – S.52–54.
18. Spadshhyna: Literaturne dzhерелознаvstvo. Tekstologija / Instytut literatury im. T. G. Shevchenka NAN Ukraini'ny. – K.: VD «Stylos», 2010. – Т.5. – С.576 с.
19. Tarnavs'ka M. Kolombijs'kyj symposium pro Jurija Lavrinenka / Marta Tarnavs'ka // Vsesvit: zhurnal inozemnoi' literatury. Nezaleznyj literaturno-mystec'kyj ta громадсько-політичний місячник / ТОВ Видавничий дім «Всесвіт» та Нац. Спілка письменників України. – К., 2008. – №5/6. – С.196–197.
20. Tarnavs'kyj Ju. Jurij Lavrinenko / Jurij Tarnavs'kyj // Suchasnist'. – 1988. – №9 (329). – S.35–39.
21. Ukrai'ns'ka diaspora: literaturni postati, tvory, biobibliografichni vidomosti / Uporjadk. V. A. Prosalovoї. – Donec'k: Shidnyj vydavnychyj dim, 2012. – С.516 с.
22. Shestopalova T. P. Na shljahah syntezy dumky (teoretychni zasnovky spadshhyny Jurija Lavrinenka): monografija / T. P. Shestopalova. – Lugans'k: DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka», 2010. – С.320 с.
23. Shestopalova T. Fulbrajtivs'ka stypendija dlja vuvchennja arhivu Jurija Lavrinenka // Ukrai'ns'ka Vil'na Akademija nauk u SSHA. Novyny z Akademii'. – 2006. – Ch.30. – S.7–8.

Sorokina O. S., graduate student of the Department of World History and International Relations, Luhansk National Taras Shevchenko University (Ukraine, Starobelsk), olgasorokina.83@mail.ru

Material of the Institute of Literature named after Taras Shevchenko about a historical figure of Yury Lavrinenko in life of the Ukrainian diaspora of the second half of the XX century

Source study material about the famous diasporny figure of Yury Lavrinenko is reflected. The array of emigrant documents of Department of hand-written funds and textual criticism of Institute of literature of T. G. Shevchenko NAN of Ukraine is investigated. It is analysed the complex of documents (creative notes, materials of radio performances, cuttings of newspaper articles, correspondence) lighting scientific activity of Yury Lavrinenko in the context of the second half of the XX century. The general characteristic of written communication of Yury Lavrinenko only with some of his correspondents in Ukraine and the USA which also informs on emigrant activity of outstanding Ukrainian persons of the second half of the XX century is given.

Keywords: Ukrainian emigration, historical sources, archival documents, activity, Yury Lavrinenko.

Сорокина О. С., аспирантка кафедры всемирной истории и международных отношений, ГУ «Луганского национального университета имени Тараса Шевченко» (Украина, Старобельск), olgasorokina.83@mail.ru

Материалы Института литературы имени Т. Г. Шевченко об исторической фигуре Юрия Лавриненко в жизни украинской диаспоры второй половины XX века

Отражается источниковедческий материал об известном диаспорном деятеле Юрия Лавриненко. Исследован массив эмигрантских документов Отдела рукописных фондов и текстологии Института литературы им. Т. Г. Шевченко НАН Украины. Проанализирован комплекс документов (творческие заметки, материалы радиовыступлений, вырезки газетных статей, переписка), освещающие научную деятельность Юрия Лавриненко в контексте второй половины XX века. Дана общая характеристика письменной коммуникации Юрия Лавриненко только с некоторыми из его корреспондентов в Украине и США, которая также информирует об эмигрантской деятельности выдающихся украинских личностей второй половины XX века.

Ключевые слова: украинская эмиграция, исторические источники, архивные документы, деятельность, Юрий Лавриненко.

* * *

УДК 651.4/9:351.853(477)

Качковська Л. Р.,

кандидат історичних наук, старший викладач кафедри документознавства і музейної справи, Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки (Україна, Луцьк), kachk@ukr.net

Діловодна документація Київського товариства ОХОРОНИ ПАМ'ЯТОК СТАРОВИНИ І МИСТЕЦТВА: ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ РЕКВІЗИТІВ ТА ЗМІСТУ

Висвітлено особливості оформлення власних організаційно-розпорядчих документів Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва. Досліджено та охарактеризовано звітну документацію річних засідань та листування КТОПСІМ з органами влади і науково-громадськими осередками. На основі наявних документів проаналізовано пам'яткоохоронну діяльність Товариства щодо культурних реліквій Правобережної України, зокрема, Волинської губернії. Досліджено внесок науково-громадського осередку у розробку основних положень проекту закону «Про охорону старожитностей». На основі архівних джерел встановлено, що організація діловодного процесу в КТОПСІМ вирізнялася певною специфікою.

Ключові слова: Київське товариство охорони пам'яток старовини і мистецтва, КТОПСІМ, звіт, протокол, письмове клопотання, пам'ятка, проект закону.

У справі піднесення ефективності сучасної вітчизняної пам'яткоохоронної роботи корисним і повчальним є, зокрема, звернення до традицій та досвіду